

Збірник матеріалів
II науково-практичної міжвузівської
конференції
„Слов’янські народи в історичному
процесі: генезис проблеми”

(на основі школи
„Історії слов’янських народів”)

Керівник – заслужений діяч науки і техніки України,
член-кореспондент Академії педагогічних і соціальних наук та
Міжнародної слов’янської академії, кандидат історичних наук, ректор
РДГУ, професор *Постоловський Руслан Михайлович*

За науковою редакцією члена-кореспондента,
професора *Р.М.Постоловського*

Слов’янські народи в історичному процесі: генезис проблеми:
Збірник матеріалів II науково-практичної міжвузівської конференції.
Вип.2. – Рівне: РДГУ, 2008. – 146 с.

Редакційна колегія:

- Постоловський Р.М.* - голова, кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної
слов’янської академії наук, ректор РДГУ
- Савчук П.О.* - заступник голови, кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ
- Гон М.М.* - відповідальний секретар, доктор політичних
наук, завідувач кафедри політичних наук,
професор кафедри всесвітньої історії
- Жилюк С.І.* - доктор історичних наук, професор, завідувач
кафедри релігієзнавства Національного
університету „Острозька академія”
- Шерстюк В.М.* - кандидат історичних наук, декан історико-
соціологічного факультету

Рецензенти:

- Савчук Б.О.* - доктор історичних наук, професор, завідувач
кафедри Прикарпатського національного
педагогічного університету
- Троян С.С.* - доктор історичних наук, професор, завідувач
кафедри міжнародних відносин і
країнознавства РІС КСУ

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного
гуманітарного університету
(протокол №10 від 30.05.2008 р.)

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки
авторів можуть не співпадати з позицією редколегії.

Постоловський Руслан Михайлович – заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент Академії педагогічних і соціальних наук та Міжнародної слов'янської академії, кандидат історичних наук, ректор РДГУ, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Савчук Петро Оксентійович – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ

Сєєрова Ольга Владиславівна – доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ

Слесаренко Андрій В'ячеславович – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Шеретюк Валерій Миколайович – кандидат історичних наук, декан історико-соціологічного факультету, доцент кафедри історії України РДГУ

Шмид Олександр Павлович – аспірант кафедри історії України РДГУ

ЗМІСТ

Постоловський Р.М. НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНІ ТРАДИЦІЇ ЧЕСЬКОГО НАРОДУ В ІСТОРИЧНІЙ ПАМ'ЯТІ СУСПІЛЬСТВА	3
Шеретюк В.М. РЕЛІГІЙНИЙ ЧИННИК У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ПЕТРА I.....	18
Савчук П.О. ОБЛАШТУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З ПОЛЬЩІ І ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	28
Гон М.М., Постельжук О.П. ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА УНІЯ: МОДЕЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОГО УГОДОВСТВА.....	37
Сєєрова О.В. ДЕКАБРИСТСЬКІ АРТІЛІ У СИБІРУ	42
Мельничук П.У. БУРЕМНИЙ 1918 РІК НА ВОЛИНІ (ДО 90-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (УД) П.СКОРОПАДСЬКОГО).....	48
Десятничук І.О. ІСТОРИОГРАФІЯ „ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ”: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОСМИСЛЕННІ ПРОБЛЕМИ	56
Слесаренко А.В. КЛУБ „ОБРОДА” („ВІДРОДЖЕННЯ”) В СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ У ЧЕСЬКИХ ЗЕМЛЯХ 1989 р.....	64
Кукурудза А.Р. ІНСТИТУЦІЙНІ РИСИ АВТОКЕФАЛЬНИХ ЗМАГАНЬ В УКРАЇНІ 1917-1921 рр.	68
Мартинчук І.І. ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В 1993-1995 рр.	75

Ворон О.П. РОЛЬ І МІСЦЕ ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ ЖІНОК У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ МІЖВОЄННОЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ (1918 – 1938 рр.).....	81
Шмид О.П. ЗРОСТАННЯ РОСІЙСЬКОГО ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ НА ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.....	90
Петлюк І.В. БОСНІЯ І ГЕРЦЕГОВИНА В ДИПЛОМАТИЧНІЙ КАЗУЇСТИЦІ ВЕЛИКИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ 1875 - 1878 рр.....	97
Іванченко О.В. СПІВПРАЦЯ ВИШЕГРАДСЬКИХ ДЕРЖАВ У ГРУПІ В ПЕРІОД З 1991 ПО 1995 РІК.....	107
Долганов П.С. ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ: ГЕНЕЗИС ТА ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ПРОСТІР ФУНКЦІОНУВАННЯ (ХVІІІ – ПЕРША ТРЕТИНА ХХ).....	113
Дубравська А.М. СЕЛО МАЛІ ДОРОГОСТАЇ МЛИНІВСЬКОГО РАЙОНУ В ХVІ – ХІХ СТОЛІТТІ: ПОГЛЯД КРИЗЬ ВІКИ.....	121
Бондар А. „ГОЛОДОМОР НА ПОДІЛЛІ 1932-1933 Р.Р.”.....	128
Мишков В. ЗАХІДНИЙ ВПЛИВ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ЦЕРКОВНОГО РОЗКОЛУ В МОСКОВСЬКОМУ ЦАРСТВІ В ХVІІ СТОЛІТТІ ...	137
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	144
ЗМІСТ.....	146

Наукове видання

Збірник матеріалів
Другої науково-практичної міжвузівської конференції
„Слов’янські народи в історичному процесі:
генезис проблеми”

Випуск 2

Укладачі : Шеретюк В.М., Савчук П.О.

Відповідальний за випуск – Шеретюк В.М.
Відповідальний редактор – Кревська Г.А.
Комп’ютерна верстка – Писарець С.М., Самсонюк В.Б.
Комп’ютерний макет – Третяк О.Ю.

Слов’янські народи в історичному процесі: генезис проблеми:
Збірник матеріалів II науково-практичної міжвузівської конференції.
Вип.2. – Рівне: РДГУ, 2008. – 146 с.

Підписано до друку 10.09.2008 р. Формат 60x84 1/16.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 13,9. Зам.№ 60 /1.
Наклад 300 прим.

Адреса редакції: кафедра всесвітньої історії,
Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. С.Бандери, 12, м. Рівне.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету

Пам'ятні знаки жертвам Голодомору з'явилися по всій Україні і за її межами, у кожному селі району і в нашому селі Стецьки також.

Джерела та література

1. Голод 1932-1933 років на Україні. - Зб. - К.: Політвидав, 1990.
2. Голод на Поділлі. Книга свідчень. - К-Под., 1993.
3. Голодомор: причини і наслідки // Освіта (спецвипуск). - №2-3, 1993.
4. Голодомор 1932-1933 років // Педагогічний вісник. - (Наук. -мет. жур. № 1(20)). - Хм., 2005. - 33-36с.
5. Голодомор- репресії./Матеріали Старокостянтинівського районного історико-краєзнавчого музею. Папка № 25,26.
6. Жерти твої, рідний краю./Збірник матеріалів регіональної краєзнавчої конференції, присвяченої відзначенню 75-х роковин голодомору 1932-1933 рр., Старокостянтинів., 2007.
7. Закон України «Про Голодомор 1932-1933 років в Україні» // «Подільські вісті» №174(18953), 14.12., 2006.
8. Кардаш П. Злочин. - Мельбурн - Київ: Фортуна, 2003. - С.105-116.
9. Коваленко А., Маняк В. Народна книга-меморіал. Голодомор-33-го.- К.: Радянський письменник, 1991. - 4-26с.
10. Кульчицький С.В. 1933: трагедія голоду. - К., 1989.
11. Маркова С.В. Під грифом «таємно» (Документи архіву Хмельницької області про голод 1932-1933 рр. на Поділлі). Питання історії України: Зб. наук. статей.- Чернівці, 1998. - Вип.2.- 301-312с.
12. Маркова С.В. Під грифом «таємно». Голод на Поділлі за документами Державного архіву Хмельницької області /Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка. - Вип.50.- К., 2000. - 14-17с.
13. Маркова С.В. Подільське село у злиденні 1932-1933рр.//Матеріали Подільської історико-краєзнавчої конференції. - К-Под., 2000. - 440-449с.
14. Мацько В. Книга свідчень. Голод на Поділлі. - К -Под., 1990. - 24-32с.
15. Нартов В.В.// Історія України. 10 клас. - Харків: Ранок, 2003. - 248-263с.
16. Немов прокляття був рік 33-й.// «Життя Старокостянтинівщини» № 95, 2004.
17. Рибак І.В. Наш край в історії України. - К -Под., 2007. - 152-158с.
18. Свічка голодомору.// «Народне слово» №46, 11.2005.
19. У дні великої скорботи.// «Життя Старокостянтинівщини» №99-100. - 02.12.2006.
20. Шульга І.Г. Голод на Поділлі. - Вінн иця., 1993.- 30с.

УДК 322 (470+570) „16”

В. Мишков

ЗАХІДНИЙ ВПЛИВ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ЦЕРКОВНОГО РОЗКОЛУ В МОСКОВСЬКОМУ ЦАРСТВІ В XVII СТОЛІТТІ

Спроба реформ, котрі намагався впровадити патріарх Никон, щоб наблизити Московське царство до Західного світу, викликала

значний спротив у традиційному московському суспільстві. Подібні спроби проводилися раніше: спочатку при Івані III та його синові Василеві відбувався процес запозичення чужих знань, запрошення іноземних майстрів. Іван IV хотів зробити цей виклик більш значущим, відстоював думку безпосередніх стосунків із Західною Європою. Для цього він намагався встановити контроль над берегами Балтійського моря, розпочав Лівонську війну. Невдалий хід війни ще більше показав відсталість Московського царства і переконував у необхідності зближення з Західною Європою. При Борисові Годунову з'являються іноземні найманці в московському війську, московські люди починають навчатися за кордоном [3,9].

З припиненням смуту прагнення до введення західних новинок посилюється: московські війська організовуються за західним зразком, помітний небувалий вплив іноземців до Москви, іноземні майстри організовують тут своє виробництво. Освічені люди розуміли необхідність нового, необхідність змін і намагались впровадити ці зміни в життя, однак вони відчували сильну протидію з боку своїх противників. Ця протидія відбувалась не через роки довгого застою, а через особливості життя московських людей, остеронь від інших європейських народів [5,205].

У XVII столітті все складається так, що в московському суспільстві з'являються люди, котрі розуміють, що дотримуватись принципів традиціоналізму неефективно, вони позбуваються національної пихи і починають розуміти необхідність структурних та послідовних змін у країні. Змінюється ставлення до Західного світу. Саме там у XVI-XVII століттях на уламках феодального суспільства формуються централізовані держави. Політична централізація та міський буржуазний індустріалізм світського характеру сприяли розвитку європейських країн.

Московське царство, навпаки, витрачало свої сили та ресурси на зовнішню оборону та на утримання царського двору, привілейованих суспільних станів та духовенства. Тому в XVII столітті воно виявилось ще більш відсталим від Заходу, ніж у XVI столітті [3,9].

Та все-таки Московське царство і в такій ситуації не змінило власної обережності та прихильності до традиціоналізму: не наважилось переймати західну науку та культуру безпосередньо, а шукало «посередників» у цій справі. Між Московською державою та Західною Європою розташувалась слов'янська, але католицька країна – Польща. Церковна спорідненість та географічне сусідство пов'язували Польщу з романо-германською Європою, але особливості країни та національного характеру сформували місцевий, своєрідний, зразок

західної культури. Здобутки західноєвропейської цивілізації у XVII столітті поширювалися в Москві, перш за все, в польському обрамленні, крізь призму шляхетського світогляду. Західно-руський православний монах, навчений у польській латинській школі, був першим провідником західної науки в Москві [6,118].

Необхідність в новій науці, яка поширювалася із Заходу, зустрілася в московському суспільстві з вкоріненою тут віками підозрою та антипатією до всього нового і невідомого. Ледве суспільство познайомилось з основами західної науки, як починають поширюватись запитання та сумніви: а чи безпечна ця наука, чи не зашкодить вона чистоті православної віри? [5,225].

Наука і мистецтво цінувались в Московському царстві насамперед за їх зв'язки з церквою. Вони виступали як засіб пізнання Божого слова чи душевного спасіння. Знання та художні твори, що не мали такого зв'язку, розглядалися як несерйозні забави. В будь-якому випадку ні такому знанню, ні такому мистецтву не надавали важливого значення, вважали якщо не прямою душевною вадою, то слабкістю людини.

Наука та мистецтво, що поширювались із Заходу, були іншими за своєю сутністю. На Заході наука виступала не як потурання людським слабкостям, а як необхідність людського розуму, знаходила своє виправдання в собі, а не в служінні потребам церкви. Так, західна культура поширювалась не як покірنا служниця церкви, а як суперниця, або принаймні рівноправна союзниця церкви в справах покращення людського життя [5,226].

Тепер легко зрозуміти, чому знайомство з цією культурою одразу викликали в московському суспільстві подібні питання: чи безпечна ця наука для православної віри, для вікового устрою національного побуту? Питання виникали ще в той час, коли провідниками науки виступали православні західноруські вчені, але коли західні досягнення почали поширювати іноземці - протестанти і католики, то це одразу загостило ситуацію. Намагання захистити власну віру та традиційний побут від західного впливу призвело до значного перелому в московському церковному житті – до розколу.

Московським церковним розколом називається відокремлення значної частини православного суспільства від Московської православної церкви. Розкольники вважають себе такими ж православними, як і прихильники офіційної церкви. Справді, старообрядці не розходяться з офіційними православними ні в жодному догматі, ні в основах віровчень, однак вони відкололись від єдиної церкви, перестали визнавати авторитет церковного правління заради «старої, істинної віри» [2,67].

Чому ж виник церковний розкол? Згідно пояснень старообрядців через те, що Никон, виправляючи богослужбні церковні книги, з власної волі відмінив двоперсне хресне знамення та деякі інші церковні обряди. Саме ці обряди складали давньоправославний переказ, без дотримання якого неможливо врятувати власну душу, і коли вірні давньому благочестю люди стали на захист церковного переказу, то московська ієрархія відлучила їх від церкви.

Офіційна православна церква дає більш ґрунтовне пояснення цієї події. Церковний розкол відбувся через неосвіченість розкольників, від вузького розуміння ними християнської релігії. Прибічники офіційної церкви стверджують, що в розколі винні саме старообрядці через те, що вони не могли розрізнити важливе і другорядне в релігії, сутність православного вчення від церковного обряду [4,70].

Хоча, якщо бути об'єктивним, ця точка зору також не дає повного пояснення проблеми церковного розколу. Можна припустити, що церковні обряди, освячені стариною, могли сприйматись як догмати, але й авторитет церковної ієрархії також був освячений стариною, крім того не лише місцевою, а й вселенською. Визнання авторитету церковного управління також було необхідним для спасіння душі, адже предки не лише використовували двоперсне хресне знамення, але й поважали церковних ієреїв. Незрозумілим залишається, яким чином старообрядці наважались пожертвувати одними церковними правилами заради інших – проводити власне церковне життя без керівництва законної ієрархії, котру вони одразу відкинули [5,229].

Щоб зрозуміти сутність церковного розколу та роль західного впливу в цьому процесі, варто звернути увагу на початок XVII століття. Саме в цей час московське суспільство прониклося релігійною самовпевненістю, однак ця самовпевненість ґрунтувалась не на політичних успіхах Московського царства, а на невдачах православного Сходу. Основним мотивом цієї самовпевненості була думка, що православна Московська держава залишилась єдиною охоронницею християнської істини, справжнього православ'я.

Серед московського народу вкоренилась думка, що Московська Помісна Церква сприйняла від християнської ідеології все, що потрібно для спасіння душі людини і більше їй нема чого переймати від інших православних церков, а залишається лише оберегати свою віру та звичаї. З часу такого визнання всі зусилля московської релігійної думки були спрямовані не на те, щоб зрозуміти повністю християнське вчення, а для того, щоб зберегти своє місцеве консервативне розуміння православної віри [1,73].

Наслідком такого настрою та складу релігійних понять було два важливі явища, з якими пов'язаний церковний розкол, а саме:

- церковні обряди під впливом місцевої старовини та традиціоналізму отримали визнання недоторканих догматів;
- в московському суспільстві формується підозріле і суб'єктивне ставлення до науки та раціонального пізнання в питаннях віри.

Органічною вадою московського церковного суспільства було те, що воно вважало себе єдиним істинно православним, своє розуміння сутності Господа виключно правильним, а свою Помісну церкву намагались самовільно підняти на рівень Вселенської. Самозадоволено заспокоївшись на цьому, церква визнала свою, місцеву, обрядовість недоторканою святинею. Зустріч цих традиціоналістських поглядів з реальним станом справ у державі лише загострили внутрішньоцерковні суперечності.

Відчувши необхідність у нових, західних технічних ресурсах, держава почала закликати іноземців. Запрошені до Москви, вони займались в основному навчанням солдат, литтям зброї, будівництвом заводів, тобто справами, котрі дуже мало стосувалися духовних питань, а ще менше релігійних догм. Та московська людина своїм традиційним світоглядом не хотіла роз'єднувати життєві відносини, не могла і не намагалась розділяти різні сторони життя.

При такому настрої спроба виправити церковні обряди та тексти богослужбових книг могла здатися суспільству посяганням на батьківську віру. Варто зазначити, що не реформи патріарха Никона призвели до церковного розколу, а народна боязнь перед Західним світом.

Найближчі послідовники патріарха, що займались редагуванням церковних книг, були вихідцями з українських земель, більшість з них отримали освіту за європейським, католицьким, зразком. Крім того, введення церковних новин супроводжувалось різкою критикою московських порядків зі сторони українського та грецького духовенства. Київський монах – «хохол», «нехай», як тоді називали представників українського духовенства москвичі, – на кожному кроці вказував московському духовенству на його недоліки та неосвіченість [5,245].

Суспільство вже й без того було підозріло налаштоване до засилля іноземців, а до цього ще додалося почуття образи національної гідності від таких же православних, як і москвичі. Нарешті, Руські та Східні ієрархи на церковному Соборі 1666-1667 років проголосили анафему старим церковним обрядам. Проблема в тому, що ці обряди

були визнані московським Стоглавим Собором 1551 року, а Східні патріархи урочисто проголосили, що «отцы этого Собора мудрствовали невежеством своим безрассудно», тобто знову, вже офіційно, принизили гідність Московської православної церкви [3,11].

Таким чином, московська церковна ієрархія повністю осудила церковну старовину, котра для значної частини суспільства мала вселенське значення. Це призвело до церковного розколу одразу, як почали впроваджуватись незрозумілі церковні нововведення. Участь у церковних реформах греків та західно-руських вчених, яких підозрювали у зв'язках з католицизмом, поява нових церковних обрядів одразу ж за західними новинками в державі – все це поширило в московському суспільстві думку, що церковні нововведення – справа латинської пропаганди. Противники патріарха почали поширювати серед народу думку, що Никон – це папський легат, котрий в угоду Папі хоче окатоличити московський православний народ [6,255].

Церковний розкол як явище сприяв поширенню західного впливу в Московському царстві. Розкол не поширився на все суспільство, спочатку він розпочався серед московського духовенства. Протистояння відбувалось між правлячою церковною ієрархією та опозицією до церковних нововведень. Навіть не вся правляча православна ієрархія підтримувала реформи в церкві. Єпископ Коломенський Павло на засланні вказував на трьох архієреїв, котрі, як і він, підтримували «давнє благочестя». Більша частина суспільства приймала нововведення з подвійною мораллю: приймали нові обряди, залишались вірними церкві, але відділяли від неї церковну ієрархію і ставились до неї нейтрально, хоча із зовнішньою шанобливістю.

Саме із церковним розколом остаточно закінчилась політична роль церкви. Так було усунуто одну з найголовніших перепон на шляху західного впливу. Оскільки в церковно-політичній кризі сварка царя з патріархом посприяла церковній смуті, то її можна визнати побічною послугою розколу західного впливу.

Підозріле ставлення до Заходу все-таки було поширене в усьому суспільстві і навіть у владних колах, які особливо легко піддавались впливу, але не переставали відстоювати традиційні цінності. Це сповільнювало модернізуючий рух, ослаблювало енергію реформаторів. Розкол принизив авторитет старовини, тому що, прикриваючись традиційними порядками, розкольники розпочали рух проти церкви, а заодно і проти держави. Більша частина московського суспільства побачила, які негативні якості може виховувати старовина і якою небезпекою загрожує сліпа до неї прив'язаність. Керівники модернізуючого руху, котрі ще вагались між рідними традиціями та

Заходом, тепер рішуче обрали західні цінності.

Західний вплив порушив традиційний устрій московського суспільства. Він не поширився масово серед всього населення, але у вищих прошарках, найбільш відкритих для зовнішніх впливів, зайняв панівну роль. Як тріскається скло, нерівномірно нагріте в різних своїх частинах, так і московське суспільство, серед якого неоднаково поширився західний вплив, розкололось [6,257].

Розкол, що відбувся в Московській церкві XVII століття, був церковним відображенням морального роздвоєння суспільства під впливом західної культури. Тоді сформувались два протилежних світогляди: суспільство розділилось на прихильників традиційних цінностей та прихильників новизни, тобто іноземної культури. У цьому становищі сюжет драми диктувала постійна взаємодія технологічної звияжності Заходу і рішучість московського суспільства зберегти свою культурну незалежність.

Джерела та література

1. Антощенко А. Ключевский о церковном расколе в России XVII века (Построение исторического нарратива). // Отечественная история. – 1993 - №3.
2. Калинин Ю. Модернизм русского православия. – К., 1988.
3. Кантор В. Русское православие в имперском контексте: конфликты и противоречие. // Вопросы философии. – 2003 - № 8.
4. Массарик Т. Россия и Европа. – М., 2000.
5. Патриарх Никон: трагедия русского раскола – М., Издательский Совет Русской Православной Церкви. – 2006.
6. Победоносцев К. Церковь и государство. - М., 1993.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Бондар Анна Горбівна – студентка IV курсу, науковий керівник – Мартинчук І.І., консультант – доцент Савчук П.О.

Ворон Олена Петрівна – викладач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Гон Максим Мойсейович – доктор політичних наук, завідувач кафедри політичних наук РДГУ, професор кафедри всесвітньої історії РДГУ

Десятничук Ігор Олексійович – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ

Долганов Петро Сергійович – здобувач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Дубравська Алла Миколаївна – студентка V курсу, науковий керівник – доцент Савчук П.О.

Іванченко Олександр Володимирович – аспірант кафедри всесвітньої історії РДГУ

Кукурудза Андрій Ростиславович – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри всесвітньої історії РДГУ

Мартинчук Інна Іванівна – викладач кафедри всесвітньої історії

Мельничук Петро Ульянович – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії РДГУ

Мишков Віктор Ярославович – магістрант V курсу, науковий керівник – доц. Северова О.В.

Петлюк Ігор Васильович – аспірант кафедри всесвітньої історії РДГУ

Постельжук Олександр Петрович - викладач кафедри політичних наук РДГУ